

Hatice Sabiha Görkey (1888-1963)

Hatice Sabiha Görkey

Sabiha Görkey, Hacı İsmail Bey ve Ayşe Hanım'ın çocuğu olarak 1888 yılında Üsküdar'da dünyaya gelmiştir. 1903 yılında başarılı bir şekilde tamamladığı Üsküdar Kız Sanayi Mektebi'nin ardından, 1906 yılında İstanbul Dârümuallimât'ını bitiren Sabiha Hanım, 1917 yılında Dârülfünun Riyaziye Şubesi'nden mezun olan ilk 5 kız öğrenciden biri olarak eğitim-öğretim hayatını tamamlamıştır. Bunun yanında Sabiha Hanım eğitim hayatı sırasında Fransızca da öğrenmiştir. Sabiha Hanım meslek hayatına oldukça erken bir tarihte atılmıştır. Nitekim 1906 yılında tamamladığı Dârümuallimât'ın hemen ardından İstanbul'da pek çok okulda nakış öğretmeni olarak görevde bulunmuş, diğer taraftan da yüksek eğitime devam etmiştir. 30 Ocak 1907 tarihinde Molla Gürani İnas Rüştiyesi'nde nakış öğretmeni olarak meslek hayatına başlayan Sabiha Hanım, 15 Mart 1908 tarihinde Üsküdar Kız Sanayi Mektebi'nde aynı göreve devam etmiştir. 1 Ocak 1912 tarihinde Üsküdar Kız Sanayi Mektebi öğretmeni olarak sürdürdüğü 2 yıllık görevinin ardından 1 Ocak 1914 tarihinden itibaren Açık Türbe İnas Mektebi, 14 Ekim 1914 tarihinden itibaren ise Mal Hatun İnas Mektebi öğretmenliklerinde bulunmuştur.

Bu süre zarfında elde etmiş olduğu meslekî tecrübenin yanı sıra Dârülfünun eğitimi de sona eren Sabiha Hanım, ilk İstanbul dışı görevine 24 Eylül 1917 tarihinde Bursa Dârümuallimât müdür yardımcısı ve matematik öğretmeni olarak atanmış ve böylece kariyerinde yeni bir sayfa açılmıştır. Fakat izinli olarak geldiği İstanbul'dan görev yerine dönmemesi nedeniyle müstafi sayılan Sabiha Hanım, 10 Ekim 1917 tarihinden itibaren Kadıköy Numune Rüştiyesi

öğretmeni olarak meslek hayatına devam etmiştir. Daha sonra 15 Şubat 1919 tarihinde Edirne Kız Öğretmen Okulu müdür yardımcısı ve matematik öğretmeni olarak atanmıştır. Edirne, Sabiha Hanım'ın hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Öyle ki kendisi bu şehirde, Edirne Erkek Öğretmen Okulu müdürü ve matematik öğretmeni olarak görev yapan Kemal Bey ile hayatını birleştirmiştir. Hukuk mezunu olan Kemal Bey aynı zamanda mühendislik eğitimi de almış olup kariyerine matematik öğretmeni olarak başlamıştır. Sabiha Hanım, 9 Eylül 1922 tarihine kadar Edirne'de sürdürdüğü bu görevin ardından 1 Ekim 1922-15 Eylül 1923 tarihleri arasında yaklaşık 1 yıl görev almamıştır.

Bu sürecin ardından 16 Eylül 1923 tarihinde Adana Kız Muallim Mektebi matematik öğretmeni olarak yeniden göreve başlayan Sabiha Hanım, burada yaklaşık 1 ay çalışmış, akabinde hayatındaki en önemli dönüm noktası olan Sivas'a tayin olmuştur. 25 Ekim 1925 tarihinde Sivas Kız Muallim Mektebi matematik öğretmeni olarak göreve başlayan Sabiha Hanım, bu görevini 31 Ağustos 1933'e kadar sürdürmüştür. Sabiha Hanım ve Kemal Bey'in ilk çocukları olan Rezzan, Sivas'ta dünyaya gelmiş fakat Görkey çifti, kızlarını difteri hastalığından henüz 6 yaşındayken kaybetmiştir. 1929 yılına gelindiğinde ise çiftin Şükran adını verdikleri 2. kızları dünyaya gelmiştir.

Yaklaşık 8 yıl boyunca öğretmen olarak görevde bulunduğu Sivas'ta sadece öğrencileri tarafından değil halk tarafından da takdirle karşılanan Sabiha Hanım, bu şehirde önemli izler bırakarak 1 Eylül 1933 tarihinde Tokat Orta Mektep matematik öğretmeni olarak başladığı yeni görevini 28 Şubat 1935'e kadar sürdürmüştür. Fakat Sabiha Hanım'ın yaklaşık olarak 1,5 yıl boyunca ayrı kaldığı ve öğretmenlik hayatının en uzun görev yeri olan Sivas ile yollarının tekrar kesişmesi bu kez çok daha anlamlı ve önemli bir görev vesilesi ile gerçekleşmiştir.

TBMM. 5. Dönem seçimlerinde Sivas'tan Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili adayı gösterilen Sabiha Görkey, 8 Şubat 1935 Cuma günü merkez ve 9 kazada yapılan seçimlerde aldığı 873 oy ile Sivas milletvekili olmuştur. 17 Şubat 1935 tarihinde kendisine verilen seçim tutanağı ile 1 Mart 1935'te Meclis'e katılan Sabiha Görkey'in tutanağı, 7 Mart 1935 günü onaylanmıştır. Görkey böylece, TMMM'ye 5. Dönem milletvekili olarak girmeye hak kazanan 18 kadın milletvekilinden biri olmuştur.

Sabiha Görkey, vekilliğinin onaylanmasının hemen ardından meclis organizasyonunda aktif olarak rol almaya başlamıştır. Öyle ki aynı tarihte seçim mazbatalarına itiraz eden iki kişinin mazbatalarını incelemek için oluşturulan 30 kişilik "Muallim Mazbataların Tetkiki Encümeni"nde yer alan Sabiha Görkey, aynı zamanda Dâhiliye Encümeni olarak da görevlendirilmiştir. Öte yandan Sabiha Görkey, Dâhiliye Encümeni olarak TBMM. 5. Dönem, 1. Yasama Yılı'nda üstlendiği bu vazifeyi aynı dönemin 2., 3., 4. ve son olarak 5. Yasama Yılı'nda da yerine getirmiştir. Görkey ayrıca 5. Yasama Yılı'nda Dâhiliye Encümenliği görevinin yanı sıra Nafia Encümeni olarak da görevde bulunmuştur. Sabiha Hanım, Cumhuriyet rejiminin Türkiye'deki en önemli projelerinden olan demiryolları faaliyetleri içerisinde de bazı görevler üstlenmiştir. Öyle ki Fevzi Paşa-Diyarbakır demir yolu hattının açılış töreninde bulunmak üzere meydana getirilen ekipte 17 milletvekili arkadaşıyla birlikte yer alan Sabiha Hanım, oldukça geniş bir katılım gösterilen bu törende bulunmuştur. Açılış töreni için Ankara'dan hareket eden ilk trende nafia memurları, mühendis mektebi talebeleri ve davetliler bulunurken ikinci trende milletvekilleri, Bayındırlık ve Finans bankaları erkânı, Orgeneral Ali Said, generaller, parti erkânı, Belediyeler Bankası Müdürü Süleyman Sami, Matbuat Genel Direktörü Vedat Nedim Bey yer almakta olup bu ekip toplamda 96 kişiden meydana gelmekteydi. Sabiha Hanım bu görevinin yanı sıra Bolu Milletvekili İsmail Hakkı Uzmay tarafından meclise sunulan Kara Avcılığı Kanunu'na ek kanun layihasını müzakere etmek için kurulan geçici komisyonda da görev almıştır.

Sabiha Hanım'ın milletvekilliği sırasında Sivas'ta düzensiz de olsa yayınlanan Kızılırmak ve Sivas gazetelerine göre

kendisinin milletvekilliği sürecinde Sivas'a gelmediği, siyasî çalışmalarını başkentten sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Sabiha Hanım'ın eşi Kemal Görkey'in de aynı tarih aralığında Ankara Erkek Lisesi'nde matematik öğretmeni olarak görev yaptığı bilinmektedir.

Sabiha Hanım, yaklaşık 30 yıl boyunca İstanbul, Bursa, Edirne, Adana, Sivas ve Tokat gibi birçok şehirde öğretmen olarak görevde bulunmuş, bu uzun meslek hayatında elde ettiği tecrübeler ile bir milletvekili profili ve donanımı kazanmıştır. 74 yıllık hayatının neredeyse yarısını öğretmenlik mesleği ile geçiren ve oldukça önemli işler başaran Hatice Sabiha Görkey, 22 Kasım 1963 tarihinde vefat etmiş, 23 Kasım'da Hacı Bayram Camii'nde gerçekleştirilen cenaze töreninin ardından Asri Mezarlık'ta defnedilmiştir.

Hakan ŞALLI

KAYNAKÇA

Sürelî Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 5, Cilt 1, Birleşim 2, 7 Mart 1935.

TBMM Zabıt Ceridesi, D. 5, C. 6, B. 7, 18 Kasım 1935.

TBMM Zabıt Ceridesi, D. 5, C. 25, B. 63, 20 Mayıs 1938.

TBMM Zabıt Ceridesi, D. 5, C. 25, B. 69, 30 Mayıs 1938.

TBMM Zabıt Ceridesi, D. 5, C. 27, B. 2, 7 Kasım 1938.

TBMM Arşiv ve Genel Evrak Müdürlüğü, **TBMM Azasının Tercüme-i Hal Kâğıdı**, No: 969.

"Cumhuriyet Halk Fırkasınca Gösterilen Kadın Saylav Namzetlerinin Hal Tercümeleleri", **Kurun**, 6 Şubat 1935.

"Bakır Yolu Bugün Büyük Törenle Açılıyor", **Cumhuriyet**, Y. 11, S. 4140, 22 Kasım 1395.

"Encümenlere Reis ve Azalar İntihab Edildi", **Cumhuriyet**, Y. 14, S. 4844, 6 Kasım 1937.

"Acı Bir Kayıp Sabiha Görkey", **Milliyet**, 24 Kasım 1963.

Resmî Gazete, S. 4293, 24 Ağustos 1939.

Kitap ve Makaleler

Ergun, Turgut, Perihan, **Cumhuriyet Aydınlanmasında Öncü Kadınlarımız**, Tekin Yayınevi, İstanbul 1997.

Gökçimen, Semra, **Türk Parlamento Tarihinde Kasın Parlamenteler 1935-2009**, Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009.

Güneş, İhsan, **Türk Parlamento Tarihi TBMM V. Dönem 1935-1939**, C. II, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 2001.

İnan, Afet, **Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1964.

Kaplan, Leylâ, **Cemiyetlerde ve Siyasî Teşkilatlarda Türk Kadını (1908-1960)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998.

Sezer, Ayten, "Türkiye'deki İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclis'teki Çalışmaları", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**,

S. 42, Ankara 1998.

TBMM Albümü 1920-2010, Komisyon, C. I, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.

19/09/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/hatice-sabiha-gorkey-1888-1963/?pdf=3613> adresinden erişilmiştir